

Секція 17

ПРАВО

Величко І. М., студентка гр. ЮД – 246, Амбражей О.А. викладач

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпропетровськ, Україна)

БОРОТЬБА З ПРОЯВАМИ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

На сучасному етапі розвитку України спостерігається наявність багатьох форм підприємств, що впливає на різноманіття конкурентних відносин між ними. Змагання між суб'єктами господарювання за ринок сировини та збуту, за прихильність споживачів не завжди здійснюється за допомогою добросовісних і законних засобів і методів досягнення конкурентних переваг. Через це питання боротьби з недобросовісною конкуренцією набуває нового, більш широкого змісту в контексті інтеграції економіки України до світового товариства.

Проблема боротьби з проявами недобросовісної конкуренції досліджується у роботах таких науковців, як О. Бакалінська, О. Безух, З. Борисенко, О. Бурдяк, О. Дащенко, В. Лагутін, О. Мельниченко, Н. Михальчишин, М. Слободянюк, Т. Удалов та інші, які визначають сутність захисту інтересів суб'єктів господарювання, захисту від недобросовісної конкуренції у сфері промислової власності, методів захисту від недобросовісної конкуренції [1, с. 211]. Однак у наукових публікаціях чіткого формулювання методів захисту із визначенням їх доступності для використання суб'єктами господарювання практично не зустрічається.

Україна має досить розвинуте правове регулювання конкурентних відносин, що забезпечує умови для сприяння конкуренції та її захисту. Основними правовими актами в цій сфері є Конституція України, Господарський кодекс України, Закони України «Про захист економічної конкуренції» та «Про захист від недобросовісної конкуренції». Певні положення правового регулювання конкурентних відносин викладено також у нормах кримінального та адміністративного законодавства. Визначення недобросовісної конкуренції наведено у ч.1 ст. 32 Господарського кодексу України, ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», відповідно до яких, недобросовісною конкуренцією є будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим чи іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності. Зокрема, статтями 16-19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» до недобросовісної конкуренції прямо віднесені дії щодо неправомірного збирання, розголошення, схилення до розголошення та неправомірного використання комерційної таємниці [2, 3]. Власне конкуренцію можна охарактеризувати як змагання між суб'єктами ринку з метою здобуття, переваг над іншими суб'єктами ринку, однак як було зазначено, такі переваги не завжди досягаються легітимними шляхами. Зокрема, швидкий розвиток ринкової економіки або окремої сфери послуг, поява на ринку нових виробників товарів і послуг та, відповідно, встановлення більш жорстких вимог боротьби за споживача, зумовлює прояви недобросовісної конкуренції.

Конкуренція має як позитивні, так і негативні прояви. У позитивному розумінні конкуренція стимулює суб'єктів господарювання до розвитку діяльності, що має на меті забезпечення споживачів товарами та послугами високої якості, у потрібній кількості, широкому асортименті й такими, що реалізуються за доступними цінами. Даний вид конкуренції вважається нормальною або добросовісною. Вона орієнтована не лише на власні потреби, а й на задоволення споживачів. Добросовісна конкуренція є необхідною і прийнятною як для споживачів, так і для суспільства в цілому, оскільки здійснює позитивний вплив на розвиток економіки. Не дивлячись на всі позитивні прояви, конкурентна боротьба є досить виснажливою для суб'єктів господарювання, що впливає на поширення використання більше легких, але нечесних, шляхів та способів конкурентної боротьби. Даний вид конкуренції є недобросовісною, такою, що на перший

план ставить власні інтереси (прагнення до легкої «наживи»), а не суспільні. Наслідком такої боротьби може бути погіршення якості товарів і послуг, зменшення їх асортименту.

Основними методами недобросовісної конкуренції є: економічний чи промисловий шпіонаж, підробка та копіювання продукції конкурентів, введення в оману споживачів, надання неправдивих даних і розповсюдження хибної інформації про інших суб'єктів господарювання. Посилення конкурентної боротьби потребує й посилення захисту власного комерційного досвіду і ділової репутації. Як вже зазначалось, добросовісна конкуренція в економіці є важливим фактором впорядкування цін, стимулом інноваційних процесів.

В умовах ринкової економіки регулювання конкурентних відносин є невід'ємною складовою державної політики. Належна протидія проявам недобросовісної конкуренції має впливати безпосередньо з її змісту. Законодавством передбачена відповідальність за дії, що є недобросовісною конкуренцією. Але в кожному випадку потрібно використовувати різні методи оцінювання та боротьби з такими діями. Одним із методів захисту від недобросовісної конкуренції є здійснення підприємством антимонопольної діяльності, тобто діяльності окремих суб'єктів господарювання (юридичних та фізичних осіб), яка спрямована на створення та підтримку конкурентного середовища [1, с. 213]. Для належної боротьби з недобросовісною конкуренцією доцільно навести приклад роботи організації «Спілка робітників сфери безпеки» (м. Харків), яка, відповідно до Закону «Про захист від недобросовісної конкуренції», розробила Програму боротьби з недобросовісною конкуренцією на ринку безпеки [4], де зазначено, що основою боротьби з недобросовісною конкуренцією має стати масштабне інформування суб'єктів господарювання та спільноти щодо проявів і виявлених порушень конкурентного законодавства.

І в зазначеній програмі, і на нашу думку, методами боротьби з недобросовісною конкуренцією мають бути лише законні заходи. Питання захисту від недобросовісної конкуренції потребує аналізу захисту прав інтелектуальної власності, на об'єкти якої дуже часто посягають конкуренти на товарних ринках.

Перелік посилань

1. Доступність методів захисту від недобросовісної конкуренції для суб'єктів господарювання / Н. Л. Михальчишин // Національний університет «Львівська політехніка». – 2011. С. 210 – 216. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13861/1/32_210-216_Vis_720_Menegment.pdf.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/Z960236.html.
4. Програма боротьби з недобросовісною конкуренцією на ринку безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allsecurity.info/attachments/article/524/Nedobrosovestna_konkurencia.pdf.

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ВІД ПРОЯВІВ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Конкурентне законодавство є частиною механізму, що забезпечує вплив держави на економічні процеси у будь-якій сучасній економіці. Однією з вирішальних умов, яка покликана забезпечити гармонію між попитом і пропозицією на ринку товарів і послуг, є вільна конкуренція. Фактично у всьому світі в останні десятиліття спостерігається посилення конкуренції. Наявність такої конкуренції супроводжує розвиток системи економічних відносин і передбачає на ринку рівність умов господарювання для їх учасників. Законодавство покликане створити рівні умови для ведення суб'єктами господарювання своєї підприємницької діяльності [1].

Недобросовісна конкуренція визначається в зарубіжних законодавствах, у міжнародно-правових актах і законодавстві України практично однаково. Вперше тлумачення недобросовісної конкуренції було подано у статті 10bis Паризької конвенції щодо охорони промислової власності від 1883 року, в якій було вказано, що актом недобросовісної конкуренції є будь-який акт конкуренції, який суперечить чесним звичаям у промисловій та торговій діяльності. На думку О. Безуха недобросовісна конкуренція – це антиконкурентні дії суб'єктів господарювання чи бездіяльність, пов'язані з порушенням чинного законодавства, торгових правил та звичок, прав на інтелектуальні продукти, вимог добропорядності і справедливості шляхом вчинків, здатних викликати змішування відносно підприємства, продукції або діяльності конкурента, ввести громадськість в оману, дискредитувати конкурента [2]

Враховуючи зміст і спрямованість неправомірних дій, недобросовісну конкуренцію можна класифікувати на такі групи:

- 1) неправомірні дії, спрямовані на отримання певних переваг над конкурентом за рахунок його інтелектуальної діяльності та ділової репутації;
- 2) неправомірні дії, пов'язані з дезорганізацією виробничого процесу конкурента, створенням йому перешкод під час конкурентної боротьби та досягненням неправомірних переваг у конкуренції;
- 3) дії, пов'язані з неправомірним збиранням, розголошенням і використанням комерційної таємниці [3].

Врегулювання відносин між суб'єктами господарювання з питань застосування недобросовісної конкуренції, здійснюється законами України, зокрема законами «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», а також «Паризькою конвенцією про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року» тощо.

Недобросовісна конкуренція має багато форм прояву, розповсюдженими діями нечесної конкурентної боротьби є наступні: підкуп і переманювання покупців конкурента; погрози конкурентам поданням позовів за порушення використання патенту чи товарного знаку, в разі, якщо така погроза має на меті недобросовісне перешкоджання конкуренції; бойкот чи схилення до бойкоту торгівлі інших підприємств; введення споживачів в оману, тобто навмисне подання неправдивої інформації, що подає дійсність у наваго кращому стані, ніж є насправді; порівняльна реклама з товарами чи послугами конкурента, що не має документального підтвердження; порушення положень законів, що не мають прямого відношення до конкуренції, з метою одержання шляхом такого порушення неправомірної конкурентної переваги.

Правові норми, що регулюють питання протидії недобросовісній конкуренції, поняття етики у конкуренції та рекламній діяльності, захист прав споживачів мають загальну мету – захист інтересів споживачів в умовах організації ефективного функціонування ринку. У багатьох європейських державах питання захисту від недобросовісної конкуренції та захисту прав споживачів регулюються окремими законами.

Спираючись на дослідження Н. Михальчишина [4], враховуючи стан недобросовісної конкуренції ринку, а також інші чинники, до боротьби з недобросовісною конкуренцією можуть бути використанні різні методи захисту.

Від неправомірних дій, спрямованих на отримання певних переваг над конкурентом за рахунок його інтелектуальної діяльності та ділової репутації, Н. Михальчишин обирає захист прав на інтелектуальну власність, зокрема, через отримання свідоцтва на право на знаки для товарів і послуг, прав на зазначення походження товару, здійснення міжнародної реєстрації знаків, приєднання до єдиної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків, дотримання умов договору про закони щодо товарних знаків; реєстрація комерційного найменування.

Від неправомірних дій, пов'язаних з дезорганізацією виробничого процесу конкурента, створенням йому перешкод у процесі конкурентної боротьби та досягненням неправомірних переваг у конкуренції захистом є дотримання положень Паризької конвенції про охорону промислової власності, зокрема, при укладанні договорів з контрагентами; для уникнення поширення інформації, що вводить в оману, розміщення на офіційному сайті суб'єктів господарювання відомостей, які достовірні та повні дані про товар, а також про істотні умови договору з контрагентами.

Від неправомірних дій, пов'язаних із комерційною таємницею, методом захисту є визначення змісту комерційної таємниці та врегулювання доступу до комерційної таємниці при укладанні трудових договорів, забезпечення внутрішньої безпеки на підприємстві [4].

З метою захисту від недобросовісної конкуренції в Україні була створена Асоціація протидії недобросовісній конкуренції (АПНК) [5] створена з метою боротьби з недобросовісною конкуренцією, її наслідками, з метою розвитку добросовісних конкурентних відносин на національному та міжнародному рівнях, а також для захисту прав споживачів і виробників. Участь у законотворчій діяльності та, відповідно, належна співпраця з державними органами є першочерговими завданнями АПНК. З цією метою в рамках Асоціації створюються профільні комітети та робочі групи, завданням яких є розробка проектів з адаптації та вдосконаленню профільного законодавства в Україні.

Перелік посилань

1. Джуринський О.О. Цивільно-правовий захист від недобросовісної конкуренції за законодавством України та міжнародно-правовими нормами // Підприємство, господарство і право. – 2010. – №8. – с.109-112.

2. Безух О.В. Захист від недобросовісної конкуренції у сфері промислової власності // автореф. на здобуття ступеню канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.04 – Господарське право; арбітражний процес – Донецьк, 2001.

3. Слободянюк М.В. Добросовісна конкуренція – законні норми поведінки // Конкуренція. Вісник АМКУ. – №2. – 2006. – С.52.

4. Михальчишин Н.Л. Доступність методів захисту від недобросовісної конкуренції для суб'єктів господарювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13861/1/32_210-216_Vis_720_Menegment.pdf.

5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aruc.org.ua/uk/press/news/page-18/5353/>.